

На правах рукопису.
[634 (02)]

ч. 53.

ТАБЛИЦІ

ДО ВИЗНАЧЕННЯ НАСІННЯ І СХОДІВ
ВЛЖНІШИХ ХВОЯНИХ І ЛИСТОВНИХ ДЕ-
РЕВНИСТИХ РОСЛИН.

Dr. Negeyer F.

З німецького переклав Б. І.

1923.

м. Любечрадн.

Видання „Відави П-ва при УАН.

Літоцисфровано 150 примірників.

I ТАБЛИЦЯ ДО ВИЗНАЧЕННЯ НАСІННЯ ГОЛОВНИХ
ХВОЯНИХ ПОРОД.

A. Насіння окрилене.

I. Одно, досить велике /иногда недорозви-
нене/, відпадаюче або невідпадаюче
крильце.

I. Крильце відпадаюче від насіння.

a/ Крильце клішувато оточує насіння..

... /*Pinus*/

x/ Насіння менш 5 мм., зерна різ-
нокольорові /жовті-бурі-чорні/.
P. silvestris / *P. montana*.

xx/ Насіння 5-7 мм., кліщі міцно
тримаються, обидва боки насіння
бурі - *P. strobus*.

xxx/ Насіння 8-12 мм., з грубою шка-
рупю, саме насіння істивне,
крильця в зачатковій стані, але
кліщі відпадають - *P. cembra*.

b/ Крильце ложкувате покриває насін-
ня на верхній боці.... *Picea*

x/ Насіння 4-5 мм. довжиною
Picea excelsa

xx/ Насіння 2-2 $\frac{1}{2}$ мм. довжиною.
Picea sitchensis.

2. Крильце зрослося з насінням.

a/ Крильце покриває весь верхній бік
насіння 1 $\frac{1}{2}$ - $\frac{2}{3}$ спіднього бо-
ку; шкарупа насіння з живцевими
волокнами /запах/.

x/ Насіння велике, біля 10 мм.,
крильце біля 20 мм. довжиною...
Abies pectinata

xx/ Насіння мале, 1-2 мм., крильце
біля 7 мм. довжиною.
Thuja canadensis

б/ Крильце покриває весь верхній бік насіння, а на спідній боці тільки вузьку крайову смугу; живицевих зол немає, насіння тверде.

х/ Насіння біля 4 мм. довжиною.

Larix sibirica

хх/ Насіння біля 6 мм. довжиною.

Pseudotsuga Douglasii.

с/ Крильце покриває тільки верхній бік насіння, шкарупа насіння тверда з живицевими золами, крильце дуже широке.

Cedrus-рід.

II. Два незіднадаючих крильця.

1. Крильця нерівні, одно досить велике, широко еліптичне, друге вузько копилувате.

Libocedrus decurrens.

2. Крильця однакові.

а/ Насіння більше 10 мм. довжиною.

Sciadopitys verticillata.

б/ Насіння менш 8 мм. довжиною.

х/ Насіння кругловате, шпиль і основа, в більшості вільні від крилець.

т/ Насіння з живицевими золами.

о/ Крильця кізкі, ковто-бурі.

Thujaopsis dolabrata.

оо/ Крильця тверді, темно-бурі.

Chamaecyparis Lawsoniana

тт/ Насіння без живицевих зол.

Wellingtonia (Sequoia) gigantea.

хх/ Насіння подовгасте, ясно-буре. *Thuja gigantea* і другі гатунки *Thuja*.

3. Крильця переформовані в узькі копилки; більш-менш трьохкаптові.

Cryptomeria japonica.

В. Насіння не має крилець і/.

І. Насіння оріхувате, буре, яйчасте, 5-6 мм. довжиною *Biota orientalis.*

І/ Не слід сплутувати з обескриленим насінням *Picea.*

- II. Насіння оріхувате, з мяскуватою шкіркою *Prillus* /.
- a/ Великою з горошину *Taxus baccata*.
 - b/ Саме насіння 22-25 мм. довжиною, подібне до зерна морелі, шкірка жовта - *Quercus biloba*.
- III. Насіння неправильно трьохкантове, біля 15 мм. довжиною. *Taxodium distichum*.
- IV. Насіння заховано в мясівкуватій обгортині, у вигляді ягоди *Juni-perus* /.
- a/ Ягода чорно-бура з блакитним инеем, 6-8 мм. в промірі, на шпильку з 3 лусковатими зубцями. *J. communis*.
 - b/ На шпильку з 2 лусковатими зубцями, в иншому, як a/. *J. sabina*.

II ТАБЛИЦЯ ДО ВИЗНАЧЕННЯ НАСІННЯ /І ОВОЧІВ/ ГОЛОВНІШИХ ДЕРЕВНИСТИХ ЛИСТОВНИХ ПОРОД.

A. СОКОВИТІ ОВОЧИ.

- I. Кістянки /одинасінньові/.
- a/ Кістянка червона *Viburnum opulus*
Prunus /рід/.
 - b/ Кістянка помаранчово-жовта. *Hippophae*
 - c/ Кістянка бура /овочева мясівка тонка/... *Sellis*.
 - d/ Кістянка зелена, при зогниванню звільняє орех... *Juglans*.
 - e/ Кістянка чорна.
 1. Кістянка синьо-заиндевіла, кістка з подовжними реберцями... *Prunus spinosa*.
 2. Кістянка инеем некрита, кістка сітчасто-вибоїста *Prunus padus*.
 3. Кістянка инеем некрита, кістка гладка... *Prunus serotina*.

4. Кістянка яйчаста, стиснена.
Viburnum lantana.
5. Кістянка спочатку зелена, пі-
ніш чорна. *Rhamnus cathartica* і *R.*
2. Ягоди /многонасінньові/. [*Frangula.*
- а/ Ягоди прості.
1. Ягоди подовгасті, червоні.
Berberis vulgaris.
2. Ягоди яблукуваті /або грушова-
ті/, себ-то з сидячими на них
засохлими чашами.
- а/ з деревнистим серцем.
- х/ Малі /з горошину/ - *Crataegus,*
Cotoneaster.
- хх/ великі, з великими дільця-
ми чаші. *Mespilus.*
- б/ з шкірястим серцем.
- х/ Кулясті.... *Sorbus aucuparia.*
- хх/ подовгасті, бурі, ясно-точ-
ковані *S. torminalis.*
- ххх/ овальні, червоні, біло-мох-
наті. *S. aria.*
- хххх/ синє-чорні, розміром з го-
рошину - *Amelanchier,*
- б/ Ягоди складні, малиноподібні.
Rubus, Morus.
- В. СУХІ ОВОЧІ /І НАСІННЯ/.
- І. Овіч або насіння безкрилі.
- а/ Овіч окружений чарковатою об-
гортинною /купулою/:
- 1/ Купула 4 - складна, колючко-
вата, з 3 овочами /неправильно
називаємими насіннями/. *Castanea*
- 2/ Купула 2-складна, колючковата
/з 2 овочами/, менше... *Fagus.*
- 3/ Купула ворочкувата, з замкну-
тим овочем. *Ostrya.*
- 4/ Купула 3-латчаста, відкрита,
з 1 овочем. *Carpinus.*
- 5/ Купула мисчинкувата, з 1 ово-
чем.
- х/ Мисчинка півкуляста - *Quercus*
pedunculata і *Q. sessiliflora.*
- хх/ Мисчинка пласка *Q. rubra*
- ххх/ Мисчинка чаркувата, кудлато-
лусковата. *Q. coccinea.*

б/ Овіч - стручок.

1. Стручок подовгастий, плаский
Gleditschia triacanthos.
2. Стручок роздутий, шкірястий.
Colutea arborescens.
3. Стручок довгоциліндровий.
Caragana arborescens.
4. Стручок 5-6 см. довжиною, широ-
ко рівнистий, плаский, поміж 1/5-
3/8 насінними трохи западистий
Robinia pseudacacia.

с/ Овіч не в оточений обгортинкою і не в стручок, але великий або середне-великий /більш 15 мм./

1. Окремі одногніздові овочи, спо-
лучені в овочестани, насіння в
шкіркою (arillus).....*Magnolia*
2. Овіч - чотирьох роздільна коро-
бочка. Насіння в шкіркою.
Econytmus.
3. Тонко-шкірястий, зелений, трьох-
роздільний овіч в трьох горохова-
тими насіннями. *Staphylea*
4. Овіч кулястий, гладкий, чотирь-
охкляпно відкривається, звільнюю-
чи оріх.....*Caruca*
5. Овіч кулястий, колючковатий,
трьох-роздільний в 2-3 бурими на-
сіннями. *Aesculus.*
6. Овіч кулястий, в м'ясівкуватою
овочевою стінкою, яка при зотни-
ванні звільняє кістку /неправди-
вий оріх/.....*Juglans.*

- x/ Кістка бура*J. regia*
 xx/ Кістка чорна, куляста. *J. nigra*
 xxx/ Кістка чорна, подовгаста,
 шпильовата *J. cinerea.*

d/ Овіч /або насіння/ малі /менш 10 мм./

1. Насіння блискуче, буре /овіч -
стручок/.....*Robinia.*
2. Овіч неблискучий, однонасіньо-
вий.*Filia.*
 x/ Овіч яйчастий, сіро-вовняний,
 в подовжніми ребрами
F. grandifolia.

хх/ Овіч грушоватий, іржаво-бурий,
без подовжніх ребер

F. parvifolia.

II. Овіч /або насіння/ криласті.

а/ Овіч /або насіння/ великі, більш
10 мм.

I. Крильце оточує насіння /або
овіч/ з усіх боків.

х/ Крильце овочу /насіння/ по-
довгасте.

о/ Крильце сітчасте

Melanthus glandulosa.

оо/ Крильце не сітчасте; але з
обох боків покрите волосками
насіння/

Catalpa speciosa.

хх/ Крильце овочу /неправдивого
насіння/ кругле.

о/ Крильце тверде, шкірясте.

Plectea trifoliata.

оо/ Крильце ніжне, півкувате.

Ulmus.

т/ Крильце довгобильцеве, з
рісничками по берегу

U. effusa

тт/ Крильце коротко-бильцеве,
без рісничок.

о/ Насіння в середині крильця.

U. montana.

оо/ Насіння не в середині криль-
ця, а ближче до вирізу, що
є в горі крильця

U. campestris.

2. Крильце тільки з двох боків
обіймає насіння або сидить
тільки на його шпилью.

х/ Крильце маєтсья тільки на
шпилью овочу /неправдивого
насіння/...

Fraxinus

хх/ Овіч оріховатий /без щілини/
з двох боків окрилений

Pterocarya.

ххх/ Окрилений з двох боків, три-
скеючий на дві часті овіч

Acer.

о/ Крильця утворюють кут в
180°

A. campestre.

- oo/ Крильця утворюють тупий кут. *A. platanoides.*
- ooo/ Крильця утворюють гострий кут. *A. pseudoplatanus.*
- oooo/ Крильця майже рівнобіжні. *A. saccharum.*
- ooooo/ Крильця взаємно прихляються одно до другого, часто перехрещуються. *A. negundo.*
- б/ Овіч /або насіння/ мале, менш 10 мм.
- 1. Овіч /насіння/ в шкірястим крильцем.
 - а/ Поле крильця мале, ледве помітне. *Alnus.*
 - х/ Всі овочі одного коліру - світло-бурі. *A. glutinosa.*
 - хх/ Овочі почасти світлі, почасти темні. *A. incana*
- б/ Поле крильця виравне.
 - х/ Поле крильця - довкола всього насіння.
 - о/ Поле крильця в промінястих смужках, насіння 1 мм. довжиною. *Paulownia imperialis*
 - oo/ Поле крильця не має промінястих смужок, крильце 10 мм. довжиною, по довгасте. *Syringa vulgaris.*
 - хх/ Поле крильця з двох боків овоча /неправдивого насіння/; овочі помішані з покривними лусками /в купі насіння/. *Betula.*
 - о/ Поле крильця ширше ніж овіч. *B. verrucosa.*
 - oo/ Поле крильця ледве ширше ніж овіч. *B. pubescens.*
- 2. Овіч /насіння/ в волосистим чубком.
 - а/ Овочі, зворотно кеглеваті, сполучені в кулястий, але розпадаючийся цвітостан. *Platanus.*

в/ Насіння з білими волосками при основі, сидяче в двох-кляпчастій коробочці...

Salix i Populus.

III ТАБЛИЦЯ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СХОДІВ
ВАЖНІШИХ ХВОЯНИХ ПОРОД.
/за Тубейфом/.

А. Прозябці залишаються в землі.
В. Прозябці виходять на поверхню землі і зеленіють.

I. Сходи з двома прозябцями.

а/ Перші іглиці спіральньо сидячі, чисельні, з обох боків зелені, прозябці 15-18 мм. довжиною.

Faxus baccata.

б/ Перші іглиці сидять 2-4 членними роветами.

х/ Тільки перша розета складається з 2-4 іглиць, дальші многочленні ровети складаються з подвійних іглиць, прозябці грубі, відігнуті взад, гострі, 15-20 мм. довжиною....

Scia deopityz verticillata.

хх/ Перших іглиць тільки одна пара, далі - 4-членні ровети. Прозябці пласкі.

1. Прозябці 22-25 мм. довжиною.

Biota orientalis

2. Прозябці 7 мм. довжиною, білі смуги на спідній поверхні перших іглиць виразні.

Thuja dolabrata.

3. Прозябці в більшості менш 7 мм. довжиною, в иншій подібні до попередніх.

Chamaecyparis Lawsoniana.

4. Прозябці 6 мм. довжиною; білі смуги спідньої поверхні перших іглиць відсутні або невиразні...
Thuja gigantea.

5. Проявці 8 мм. довжиною, в іншому - як попередні...

Thuja occidentalis.

II. Сходи в 3-4 проявцями.

а/ Проявці 8-9 мм. довжиною, перші іглиці зубчасті, зі споду з 2 білими смугами. *Thuja canadensis.*

б/ Проявці 10 мм. довжиною, перші іглиці гладкі зверху з 2 білими смугами. *Cryptomeria japonica.*

III. Сходи в 4-6 плоскими, тупими проявцями, з 2 білими смугами зверху, також з багатьма першими іглицями.

Abies - рід.

IV. Сходи в більш як 5 - рідко 3-5 / *P. montana* / - трьох кантовими, загостреними проявцями; останні загнені угору.

а/ Проявці і перші іглиці гладкі.

х/ Проявців 4-8, біля 15 мм. довжиною, стебельце гладке.

Larix sibirica.

хх/ Проявців 5-7, 15-20 мм. довжиною, стебельце волосисте.

Pseudotsuga Douglasii.

ххх/ Проявців 6, біля 9 мм. довжиною. - *Picea omorica* і *Picea sitchensis.*

б/ Перші іглиці і проявці зубчасті.

х/ Проявців 5-10, 15-17 мм. довжиною.

Picea excelsa.

хх/ Проявців 8-11, біля 25 мм. довжиною.

Pinus strobus.

ххх/ Проявців 9-12, біля 30 мм. довжинсю.

Pinus cembra.

о/ Перші іглиці зубчасті, проявці гладкі.

х/ Проявців 3-5, біля 20 мм. довжиною.

Pinus montana.

хх/ Проявців 5-7, біля 20 мм. довжиною.

Pinus silvestris.

ххх/ Проявців 6-8, біля 30 мм. довжиною.

Pinus austriaca.

IV ТАБЛИЦЯ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СХОДІВ ЛИ-
СТОВНИХ ДЕРЕВНИСТИХ ПОРОД /ВАЖНІ-
ШИХ РОДІВ/.

А. Прозябці залишаються в землі. Перші
листки трохи відрізняються від півні-
ших.

а/ Листи сидять спіралью.

1. Перші листи подібні до листів дуба.

Quercus.

2. Перший лист широколанцетуватий, пі-
докрай, півніші - зубчасті.

Castanea vesca.

3. Перші листи серцеваті, подвійно
зубчасті.

Corylus.

4. Перші листи пірнаті, з небагатьма
листочками.....

Juglans i Carya.

б/ Листи сидять супротивно.

1. Перші листи пальчасті.

Aesculus.

2. Перші листи латчасті

Acer dasycarpum.

/Одиноким *Acer*, у якого прозябці
при кільченні залишаються у землі/.

Окрім зазначених, при кільченні також за-
лишають прозябці в землі:

Rhamnus frangula i Pinus serotina.

В. Прозябці виходять на поверхню землі,
але часто скоро опадають - вже через
6-8 тижнів.

а/ Прозябці великі, м'ясівкуваті, нирку-
ватого вигляду, на горішній поверхні
зелені, зі-споду білі, при кільчен-
ні - складчасті; перші листи супро-
тивні, зубчасті, півніші - дворядні,
цілокрай, іноді рісничасті

Fagus silvatica.

б/ Прозябці пальчасто поділені.

1. Перші листи цілкі, в основі сер-
цеваті.....

Filia.

2. Перші листи пірнаті.

Pterocarya

в/ Прозябці стрічкуваті або язичковаті
подовгасті, листи супротивні.

1. Прозябці дугонервові....

Acer.

а/ Перші листи з молодшим соком.
Acer platanoides і *A. campestre*.

б/ Перші листи без молодшого соку.
Acer pseudoplatanus.

2. Проявці сітчасто-нервові, перші листи прості, пізніші - пірнаті.
Fraxinus.

г/ Проявці вузьколанцетуваті.. *Platanus*.

д/ Проявці круглоовато-еліптичні або овальні, коротко спинникові.

1. Проявці в основі стрільчасті.

а/ Перші листи не супротивні, подвійно зубчасті. *Carpinus betulus*.

в/ Перші листи супротивні, просто зубчасті *Ulmus* - /рід/.

2. Проявці в основі заокруглені або звужені в спинник.

а/ Проявці дуже малі /2-3 мм. довжиною/, перші листи трьохлатчасті або грубо зубчасті, волосисті
Betula.

б/ Проявці трохи більші, перші листи голі, на коріннях бульвинки.. *Alnus*.

в/ Проявці еліптичні, перші листи довгоспинникові і круглі. *Robinia*.

г/ Проявці на верху мають виріз.

х/ Проявці довші ніж широкі
Celtis.

хх/ Проявці ширші ніж довгі
Rhamnus cathartica.

д/ Проявці яйчасті або зворотно яйчасті.

х/ Перший лист одинокий, трьохлисточковий. *Cytisus*.

хх/ Перших листів 2, супротивних, глибоко трьохлатчастих
Ailanthus glandulosa.

е/ Проявці ланцетуваті, перші листи на верху мають виріз.

Liriodendron tulipifera.

ж/ Проявці грубо-мясівкуваті, від еліптичних до яйчастих, малі

/біля 1 см./ *Prunus* - /рід/.

ПРИМІТКА. Сходи багатьох других листовних порід так мало характерні, що їх можна розпізнати тільки пізніш, після з'явлення листя.

